

EU-taksonomia haaste vai mahdollisuus?

20.11.2024

Mikä on taksonomia?

EU-taksonomia on osa Euroopan unionin vihreän kehityksen ohjelmaa, joka julkaistiin vuonna 2019. EU:n vihreän kehityksen ohjelma on kattava ympäristön ja ilmaston kannalta oleelliset osa-alueet sisältävä kokonaisuus koko EU:n alueelle.

EU:n taksonomia on nimensä mukaisesti luokittelujärjestelmä. Siinä luokitellaan toimialat ja toiminnot, joiden on tutkittu tarvitsevan ympäristökestävän toiminnan määrittelyä ja kriteerejä, se on kestävän rahoituksen luokittelujärjestelmä, joka on laadittu osana Euroopan Unionin rakentamaa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa, jonka tavoitteena on saavuttaa hiilineutraali Eurooppa vuoteen 2050 mennessä.

Lyhyesti EU-taksonomian ideana on vaikuttaa rahoituksen saatavuuteen, jotta yritysten toimintaa voidaan ohjata ympäristön kannalta vastuullisemmaksi ja vähäpäästöisemmäksi koko rakennusalalla. Toisin sanoen EU-taksonomian tavoitteena on toimia työkaluna siirtymässä kohti vähähiilistä, kestävää ja resurssitehokasta taloutta.

EU-taksonomian tavoitteisiin kuuluu mm. sijoittajien suojelu viherpesulta, yrityksien auttaminen ilmastoystävällisemmiksi muuttumisessa, pirstaleisuuden vähentäminen markkinoilla sekä investointien ohjaaminen sinne, missä niitä eniten kaivataan kestävyyden kannalta.

Rakennusten osuus on n. 40 % EU:n energiankulutuksesta ja 36 % sen hiilidioksidi-päästöistä, joten

rakennuksilla on merkittävä rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä.

Taksonomia on:

- lista taloudellisista toiminnoista ja asiaankuuluvista ympäristökriteereistä
- joustava sopeutuminen eri sijoitustyyleihin ja -strategioihin
- kriteeristö pohjautuu viimeisimpään tieteelliseen tietoon ja alan kokemukseen
- dynaamista vastaten teknologian, tieteen, datan ja toimintojen muutoksiin

Kuva 1. EU:n kestävän rahoituksen taksonomian ympäristötavoitteet (Kuntarahoitus, i.a.).

Mihin vaikuttaa?

EU-taksonomia vaikuttaa kiinteistö- ja rakennusalan toimintaan, koska ala sisältyy taksonomiaan monien muiden toimialojen kanssa. Euroopan komissio on hyväksynyt yritysten kestävyysraportointidirektiivin (Corporate Sustainbility Reporting Directive, CSRD), joka korvaa aiemman raportointisääntelyn. CSRD otettiin käyttöön tammikuussa 2021.

CSRD:n käyttöönoton myötä huomattavasti suurempi määrä yrityksiä kuuluu nyt taksonomian piiriin, Euroopassa 49000 yritystä, kun aiemmin sääntelyn piirissä on ollut vain 11600 yritystä.

EU-taksonomian vaatimukset ovat kaikille hanketta toteuttaville yrityksille samat yrityksen koosta riippumatta.

Taksonomia tulee todennäköisesti kiihdyttämään alan toimintatapojen uusiutumista, ja se voi myös vaikuttaa sen ulkopuolelle jäävien kiinteistö-ja rakennusalan yritysten toimintaan epäsuorasti, sillä nekin tarvitsevat

usein rahoitusta tai ovat osana raportointivelvollisuuden toimitusketjuja.

Rahoituksen saatavuuden lisäksi merkittävä vaikutus pkyrityksille tulee olemaan urakoiden saatavuus, sillä suuret yritykset joutuvat selvittämään omien toimitusketjujensa kestävyyttä EU-taksonomian näkökulmasta. Toisin sanoen EU-taksonomian piiriin kuuluva yritys ei voi raportoida olevansa taksonomianmukainen, jos sen aliurakoitsijat eivät toimi kestävästi.

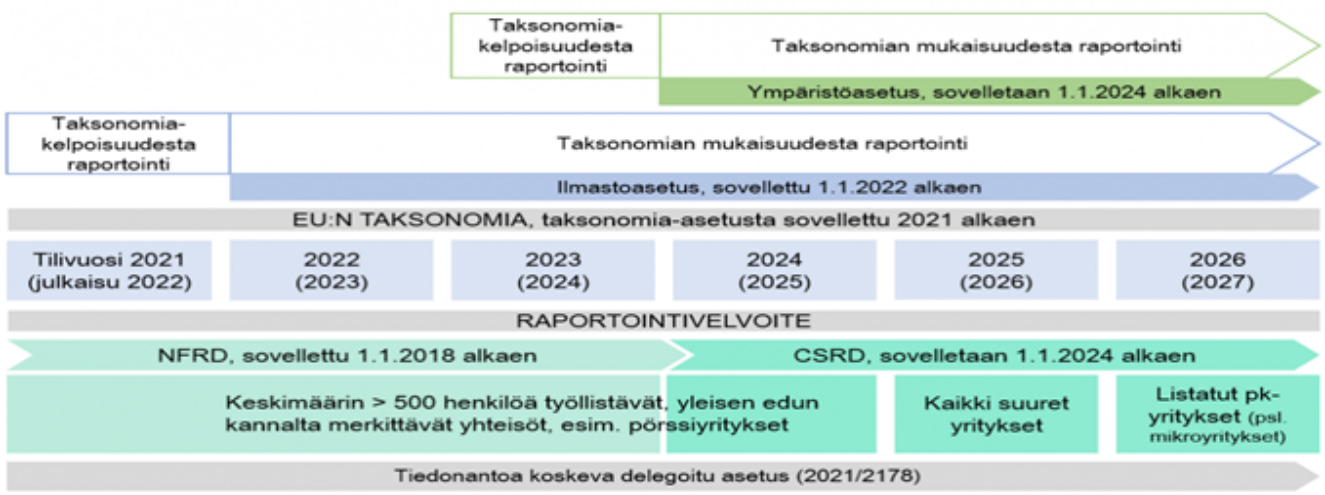
Yritys voi hyötyä EU-taksonomianmukaisuudesta mm. saamalla enemmän ja parempia rahoitusmahdollisuuksia, sekä saavuttaa kilpailuetua tekemällä kestävyyden kannalta parempaa toimintaa.

Ketä taksonomia koskettaa ja milloin?

Taksonomia koskee erityisesti rahoitusmarkkinoiden toimijoita, jotka tarjoavat rahoitustuotteita EU:ssa (joukkoon kuuluvat myös ammatilliset eläkelaitokset) sekä suuret yritykset, jotka ovat jo NFRD:n alaisia (EU:n vanhat raportointisäännöt).

Aluksi raportointivelvollisuus koskee vain taksonomian piiriin kuuluvia yrityksiä. Taksonomiakelpoisuudesta raportointi alkoi vuonna 2022, ja vuoden 2023 alusta yritysten tuli raportoida myös kriteerien mukaisuudestaan eli arvioida omaa liiketoimintaansa delegoitujen asetusten asettamien teknisten kriteerien mukaan. Vuonna 2024 raportointivelvoite koskee rahoitusmarkkinoiden toimijoita ja suuria yrityksiä, jotka ovat olleet vanhan NFRD:n raportointisääntöjen alaisia.

Ensi vuonna raportointivelvoite koskee kaikkia > 500 hengen pörssiyhtiötä. Vuonna 2026 velvoite laajennetaan koskemaan yrityksiä, jotka täyttävät 2/3 seuraavista kriteereistä: >250 työntekijää, liikevaihto >40milj.€, tase >20milj.€. Vuonna 2027 raportointivelvoite koskee kevennettynä myös pk-yrityksiä, jotka täyttävät 2/3 seuraavista kriteereistä: >8 milj. € liikevaihto, > 4 milj. € tase ja noin 50 työntekijää.

Kuvio 1. Taksonomiaraportointivelvoitteiden laajeneminen muissa kuin rahoitusalan yrityksissä (Hongisto L., & Pitsinki V., 2023).

Lyhytaikaiset vaikutukset

Taksonomia tulee pakottamaan yritykset pääsemään kestävään rakentamiseen liittyvien haasteiden yli, mikäli ne haluavat olla taksonomian mukaisia. Haasteiden ylittäminen ei kuitenkaan tapahdu hetkessä, minkä vuoksi niiden voi odottaa aiheuttavan toimijoiden liiketoimintaan ainakin lyhytaikaisia vaikutuksia. Suorat lyhytaikaiset vaikutukset liittyvät ainakin rahoituksen saamiseen, urakoiden saamiseen, tietotaidon lisäämisen tarpeeseen, kustannuksien kasvamiseen, uusien materiaalien ja ratkaisujen käytön tarpeeseen, projektien rajoitteiden lisääntymiseen sekä mahdollisesti tuottavuuden kasvamiseen, mikäli toimija on jo selvästi muita edellä kestävässä rakentamisessa. Myös dokumentoinnin odotetaan lisääntyvän, koska asioiden raportointi on olennainen osa taksonomiaa.

Taksonomianmukaisuus

Rahoituslaitokset tulevat todennäköisesti joko vaatimaan vähintään osittaista EU-taksonomian noudattamista tai tarjoamaan edullisempaa “vihreää” rahoitusta yrityksille, joiden toiminta voidaan osoittaa taksonomianmukaiseksi.

Tilaajat tulevat enenevässä määrin vaatimaan, että urakoitsija pystyy toteuttamaan työn taksonomianmukaisesti sillä edellytyksellä, että koko toimitusketjun pitää pystyä toimimaan taksonomianmukaisesti.

Raportointiin tulee kiinnittää aiempaa enemmän huomiota taksonomianmukaisuuden todistamiseksi ja tilaajien vaatimusten kohtaamiseksi. Uudet raportointivelvoitteet tuovat mukanaan tarvetta uudenlaiselle osaamiselle ja tietotaidolle. Urakoitsijoiden tulee tietää, millaista dokumentointia kestävä rahoitus vaatii, koska tilaaja pyytää tarvittavat dokumentit, esimerkiksi työmaan jätteiden kierrätykseen liittyvät, suoraan urakoitsijalta. Taksonomian vaatimusten ymmärrys tulee siis nopeasti osaksi jokaisen taksonomian piirissä olevan yrityksen työkalupalettia.

Varautuminen

Rakennusalan on syytä valmistautua EU-taksonomiaan monipuolisesti jo hyvissä ajoin. Valmistautuminen voidaan toteuttaa mm. perehtymällä kuuteen em. tärkeimpään ympäristötavoitteiseen, ja niihin liittyviin arviointikriteereihin, kehittämällä prosessit ja toimintatavat taksonomian mukaisiksi ja tarkistamalla yrityksen raportointikäytännöt taksonomian mukaisiksi. Mm. näillä toimenpiteillä yritykset voivat varmistaa häiriöttömän liiketoiminnan jatkumisen.

Artikkeli on osa Kiertotalouden monet mahdollisuudet rakentamisessa (KIMORA) -hanketta, joka on Euroopan unionin osarahoittama.
KIMORA-hankkeen verkkosivut**Matti Ylihärsilä**
asiantuntija, TKI
SeAMK

Lähteet

Alakylmänen, M. EU-taksonomia kiinteistö- ja rakennusalalla – Tutkimus tunnettuudesta ja odotetuista vaikutuksista urakoitsijoiden näkökulmasta. Aaltodoc. (2022) https://aaltodoc.aalto.fi/handle/123456789/115197

Gaia Consulting Oy. Taksonomialainsäädäntö kotimaisen kiinteistö- ja rakennusalan kontekstissa. (2022). https://figbc.fi/wpcontent/uploads/sites/4/2022/08/Taks onomialainsaadanto-kotimaisen-kiinteisto-jarakennusalan-kontekstissa_23.6.2022.pdf

Euroopan komissio. Corporate sustainability reporting. https://ec.euopa.eu/info/business-economyeuro/company-reporting-and-audi-ting/companyreporting/corporate-sustainability-reporting_en#review

Euroopan unioni. Final Report on Minimum Safeguards. (2022). https://finance.ec.europa.eu/system/files/2022- 10/221011-sustainable-finance-platform-finance-reportminimum-safeguards_en.pdf

Euroopan komissio. EU Taxonomy Compass. https://ec.europa.eu/sustainable-finance-taxonomy/taxonomy-compass

Green Building Council Finland. Taksonomian uudet kiertotalouskriteerit. (2024). https://figbc.fi/taksonomian-uudet-kiertotalouskriteerit

Green Building Council Finland. EU-taksonomia. https://figbc.fi/eu-taksonomia/

Green Building Council Finland. Tulkintoja EUtaksonomian DNSH 2, 4 ja 6 kriteereihin. (2022). https://figbc.fi/julkaisut/tulkintoja-eu-taksonomiandnsh-2-4-ja-6-kriteereihin

Hongisto L., & Pitsinki V. (2023). Oamk Journal. https://EU:n taksonomian raportointivelvollisuus laajenee keskisuuriin rakennusliikkeisiin

Kuntarahoitus. (i.a.) https://kuntarahoitus.fi/ajankohtaista/

Oamk Journal. EU:n taksonomian raportointivelvollisuus laajenee keskisuuriin rakennusliikkeisiin – Oamk Journal

Valtioneuvosto. OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille vastuulliseen liiketoimintaan. (2023). https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165150